

Інформаційна довідка **щодо правового регулювання доступу іноземних компаній до здійснення** **заходів із розмінування в Україні***

Вступ. Розмінування (гуманітарне розмінування) є однією зі складових протимінної діяльності в Україні, що регламентується Законом України «Про протимінну діяльність в Україні» № 2642-VIII від 6 грудня 2018 року (далі – Закон № 2642-VIII) та постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення обліку операторів протимінної діяльності» № 1150 від 3 листопада 2021 року та «Про утворення Національного органу з питань протимінної діяльності» № 1207 від 10 листопада 2021 року, а також низкою інших підзаконних актів, таких як ДСТУ-П 8820:2018 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення», ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 «Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг» (далі – ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019) тощо.

Виконавці заходів у сфері протимінної діяльності набувають статусу операторів протимінної діяльності, якщо мають ресурси для виконання процесів і надання послуг у сфері протимінної діяльності з моменту отримання відповідного сертифікату згідно зі статтею 29¹ Закону № 2642-VIII.

Основна частина. Уповноважені підрозділи центральних органів виконавчої влади, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, у тому числі міжнародні та іноземні, що залучаються до проведення заходів у сфері протимінної діяльності, мають право отримати статус оператора протимінної діяльності (пункт 10 частини першої статті 1 Закону № 2642-VIII). Не можуть набувати статусу оператора протимінної діяльності підприємства, установи чи організації, розташовані на території офшорних зон або зареєстровані на території держав, до яких згідно із законодавством України та резолюціями Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних організацій, рішеннями Ради Європейського Союзу, інших міждержавних об'єднань та іноземних держав застосовані санкції, або якщо вони мають походження з держави, визнаної державою-окупантом згідно із законом України та (або) визнаної державою-агресором щодо України згідно із законодавством.

Разом із тим, у Законі № 2642-VIII в редакції 2019 року до поняття «операторів протимінної діяльності» не було включено іноземних суб'єктів господарювання, натомість нормами статті 29 передбачалося, що акредитація операторів протимінної діяльності (у тому числі іноземних) здійснюється безоплатно. Міжнародне співробітництво України у сфері протимінної діяльності пропонувалося здійснювати національним органом з питань протимінної діяльності через Міністерство закордонних справ України шляхом виконання робіт, передбачених угодою, однією зі сторін якої є організація, утворена відповідно до законодавства іноземної держави, або міжнародна організація, установа. Фінансові ресурси донорів зараховувалися у спеціальний фонд державного бюджету за відповідними бюджетними програмами. Розпорядження бюджетними коштами, спрямованими на реалізацію заходів

протимінної діяльності, здійснював уповноважений оперативний орган протимінних операцій шляхом здійснення публічних закупівель.

Національним законодавством передбачено міжнародне співробітництво і залучення національних та іноземних інвестицій у сфері протимінної діяльності.

Сертифікацію операторів та процесів протимінної діяльності для визначення їх відповідності вимогам, встановленим законодавством України та нормативними документами у сфері протимінної діяльності, здійснює акредитований орган із оцінки відповідності – Національне агентство акредитації України. Станом на 20 січня 2023 року Національним агентством акредитовано три таких організації (установи).

Окремого технічного регламенту щодо оцінки відповідності у сфері протимінної діяльності не затверджено. Відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 акредитована організація встановлює процедуру сертифікації. Під час проведення сертифікації процесів у сфері протимінної діяльності вивчається здатність підприємств, установ, організацій, що подали заяву, на практиці застосовувати національні стандарти протимінної діяльності (ДСТУ-П 8820:2018 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення») та інші нормативні документи, а також фінансова здатність застраховувати життя і здоров'я фахівців, що залучаються операторами протимінної діяльності до виконання робіт із гуманітарного розмінування.

Облік операторів протимінної діяльності ведеться секретаріатом Національного органу з питань протимінної діяльності шляхом формування й постійного оновлення переліку операторів. Станом на 20 січня 2023 року згідно з Переліком операторів протимінної діяльності, які пройшли сертифікацію, розміщеним на офіційному вебсайті Міністерства оборони України, пройшли сертифікацію два іноземні оператори, а саме: Представництво «ХАЛЮ ТРАСТ в Україні»; Представництво Датської Ради у справах біженців в Україні¹.

Відповідно до Закону України «Про внесення зміни до статті 8 Закону України «Про протимінну діяльність в Україні»» щодо удосконалення механізмів залучення коштів для фінансування заходів протимінної діяльності» № 2706-VIII від 25 квітня 2019 року впроваджена норма, згідно з якою фінансові ресурси, що надаються донорами безпосередньо операторам протимінної діяльності з метою виконання заходів у сфері протимінної діяльності на території України, не підлягають зарахуванню до державного бюджету та використовуються такими операторами за напрямками, погодженими з уповноваженим оперативним органом протимінних операцій (центром протимінних операцій).

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про протимінну діяльність в Україні»» № 911-IX від 17 вересня 2020 року (далі – Закон № 911-IX) уточнено коло суб'єктів, включених до поняття «операторів протимінної діяльності», додано «іноземні підприємства, установи та організації», а також впроваджено сертифікацію операторів і процесів

¹ Перелік операторів протимінної діяльності, які пройшли сертифікацію. URL: https://www.mil.gov.ua/content/protyminna/perelik_operatoriv_06_23.pdf (дата звернення: 20.01.2023)

протимінної діяльності на заміну акредитації. Виключено норми щодо здійснення публічних закупівель за бюджетними програмами, спрямованими на реалізацію заходів протимінної діяльності, а також щодо надання донорами безпосередньо фінансових ресурсів організаціям, установам та підприємствам, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів.

Разом із тим, Законом № 911-IX сертифікація на безоплатній основі впроваджена лише для урядових операторів протимінної діяльності та неурядових / неприбуткових підприємств, установ та організацій, внесених до Реєстру неприбуткових установ та організацій, у разі якщо виконання заходів із протимінної діяльності відповідає їх статутним цілям.

Крім того, відповідно до підпункту 57 пункту 3 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про страхування» № 1909-IX від 18 листопада 2021 року, який набуває чинності 1 січня 2024 року, оператор протимінної діяльності до початку зайняття протимінною діяльністю зобов'язаний укласти договір страхування відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю та / або здоров'ю і майну третіх осіб. Мінімальний розмір страхової суми за договором страхування відповідальності становить двісті п'ятдесят розмірів мінімальної заробітної плати.

Висновки. Таким чином, законодавством України не визначено особливих вимог до іноземних підприємств, установ та організацій як операторів протимінної діяльності, окрім виключень, встановлених частиною третьою статті 28 Закону № 2642-VIII.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*